

SHUKUR XOLMIRZAYEV ASARLARINING TARBIYAVIY AHAMIYATI

Bobomurodova Dilfuza Kamol qizi

*Termiz davlat universiteti Ijtimoiy fanlar fakulteti Ijtimoiy ish ta'lim
yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo'lgan Shukur Xolmirzayev ijodida aks etgan tarbiyaviy g'oyalar tahlil qilinadi. Yozuvchining ayrim mashhur asarlari misolida insoniy fazilatlar, axloqiy qadriyatlar, mehnatsevarlik va vatanparvarlik kabi g'oyalarning badiiy ifodasi yoritib beriladi. Maqolada adib asarlarining yosh avlod tarbiyasidagi ahamiyati haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar : Shukur Xolmirzayev, o'zbek adabiyoti, tarbiya, axloqiy qadriyatlar, insoniylik, mehnatsevarlik, vatanparvarlik, badiiy adabiyot.

Kirish . O'zbek adabiyoti tarixida inson ruhiyati, milliy qadriyatlar va oddiy xalq hayotini chuqur tasvirlab bergan ijodkorlar orasida Shukur Xolmirzayev alohida o'rin egallaydi. Uning hikoya va qissalari o'quvchini nafaqat badiiy zavq bilan boyitadi, balki insoniy fazilatlar, axloqiy qadriyatlar hamda hayotiy saboqlarni anglashga ham undaydi. Yozuvchi asarlarida insonning ichki dunyosi, jamiyatdagi o'rni, halollik, mehnatsevarlik va vatanparvarlik kabi g'oyalar muhim o'rin tutadi. Shu sababli Shukur Xolmirzayev ijodi nafaqat badiiy, balki tarbiyaviy ahamiyati bilan ham katta qiymatga ega.

Asosiy qism . Asarlarda insoniy fazilatlarining targ'ib qilinishi .Shukur Xolmirzayev asarlarining muhim xususiyatlaridan biri — unda insoniy fazilatlarining ulug'lanishidir. Yozuvchi qahramonlari ko'pincha oddiy insonlar bo'lib, ular orqali halollik, samimiylik, mehr-oqibat va adolat kabi fazilatlar

tasvirlanadi. Adib qahramonlarning hayotiy kurashlari orqali o'quvchini yaxshilikka intilish, halol yashash va boshqalarga yordam berishga da'vat etadi. Masalan, yozuvchining ko'plab hikoyalarida insonning ichki kurashi, to'g'ri yo'lni tanlash jarayoni va axloqiy qarorlar muhim o'rin egallaydi. Bu esa yosh avlodni hayotda to'g'ri qaror qabul qilishga, vijdonli bo'lishga undaydi.

Mehnatsevarlik va hayotga mas'uliyat ruhini shakllantirish ham yozuvchi asarlarida mujassam. Yozuvchi asarlarida mehnat inson hayotining asosiy qadriyatlaridan biri sifatida tasvirlanadi. Qishloq hayoti, tabiat bilan uyg'un yashayotgan insonlar obrazi orqali mehnatning qadr-qimmati ko'rsatib beriladi. Shukur Xolmirzayev qahramonlari ko'pincha mashaqqatli hayot kechirsa ham, o'z mehnati orqali baxt topadigan insonlar sifatida tasvirlanadi.

Bu jihat yosh o'quvchilarni mehnatni qadrlashga, sabr-toqatli bo'lishga va hayotdagi qiyinchiliklarni mardona yengishga o'rgatadi. Shu sababli yozuvchi asarlari tarbiyaviy nuqtai nazardan ham katta ahamiyat kasb etadi.

Shukur Xolmirzayev ijodida milliy ruh va xalqona qadriyatlar kuchli aks etadi. Yozuvchi o'z asarlarida o'zbek xalqining urf-odatlarini, an'analari, oilaviy munosabatlari va qadriyatlarini badiiy tasvir orqali yoritadi. Bu esa o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, ajdodlar merosiga hurmat bilan qarash tuyg'usini shakllantiradi. Ayniqsa, qishloq hayotiga bag'ishlangan hikoyalarda tabiatga mehr, kattalarga hurmat, kichiklarga g'amxo'rlik kabi qadriyatlar alohida ta'kidlanadi. Bunday g'oyalar yosh avlod tarbiyasida muhim o'rin tutadi.

Shukur Xolmirzayev asarlarining yana bir muhim jihati — inson ruhiyatini chuqur ochib berishidir. Yozuvchi qahramonlarning ichki kechinmalari, ruhiy holati va hayotiy muammolarini real tasvirlaydi. Bu esa o'quvchini qahramonlar taqdiri haqida o'ylashga, ularning xatti-harakatidan saboq olishga undaydi. Adib asarlarida insonning xatolari, ularning oqibatlari ham ochiq ko'rsatiladi. Natijada o'quvchi yaxshilik va yomonlik o'rtasidagi farqni chuqurroq anglaydi va o'z hayotida to'g'ri yo'lni tanlashga harakat qiladi.

Shukur Xolmirzayevning mashhur hikoyalaridan biri bo‘lgan “Bodom qishda gulladi” asarida inson ruhiyati, mehr-oqibat va hayotga umid bilan qarash g‘oyalari tasvirlanadi. Asarda qahramonlarning ichki kechinmalari orqali insonning murakkab hayotiy vaziyatlarda qanday yo‘l tutishi yoritiladi. Yozuvchi bu asarda tabiat manzaralari orqali inson ruhiy holatini ifodalashga harakat qiladi. Qish faslida bodom daraxtining gullashi ramziy ma’noga ega bo‘lib, u hayotdagi qiyinchiliklarga qaramay inson qalbida umid va yaxshilik doimo mavjud bo‘lishini anglatadi. Ushbu asar o‘quvchini sabr-toqatli bo‘lishga, har qanday qiyinchilikda ham umidni yo‘qotmaslikka undaydi. Shuningdek, insoniy mehr-oqibat va yaxshilik qilish g‘oyalari ham tarbiyaviy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

Shukur Xolmirzayevning yana bir mashhur hikoyalaridan biri — “Tog‘larga qor tushdi” asaridir. Ushbu hikoyada tabiat tasvirlari orqali insonning ichki dunyosi va ruhiy holati ochib beriladi. Yozuvchi qahramonlarning hayotiy sinovlari va ruhiy kechinmalarini chuqur tasvirlash orqali inson hayotining murakkab tomonlarini ko‘rsatadi.

Asarda tog‘lar va qor manzarasi inson hayotidagi sinov va qiyinchiliklarning ramzi sifatida tasvirlanadi. Qahramonlar bu sinovlar orqali hayotning asl ma’nosini anglay boshlaydilar. Hikoya o‘quvchini sabr-toqatli bo‘lishga, hayot sinovlariga bardosh berishga va har qanday qiyinchilikdan to‘g‘ri xulosa chiqarishga o‘rgatadi. Shuningdek, tabiatga mehr va hurmat bilan qarash g‘oyasi ham asarning muhim tarbiyaviy jihatlaridan biridir.

Xulosa .Xulosa qilib aytganda, Shukur Xolmirzayev asarlarida insoniylik, sabr-toqat, halollik va hayotiy tajriba kabi muhim g‘oyalar aks etgan. Yozuvchi oddiy hayotiy voqealar orqali o‘quvchini chuqur o‘ylashga va muayyan xulosalar chiqarishga undaydi.

Men Shukur Xolmirzayev asarlarini o‘qiganimda, undagi qahramonlar hayoti orqali insonning to‘g‘ri yashashi, sabrli bo‘lishi va hayotning qadriga yetishi kerakligini yanada chuqurroq his qildim. Shu sababli yozuvchining asarlari nafaqat

badiiy jihatdan qiziqarli, balki yoshlar tarbiyasida ham muhim ahamiyatga ega deb hisoblayman.

Foydalangan adabiyotlar :

1. Normatov U. (1982). Problems of style, artistic form. Maturity 356.
2. Kholmiraev Sh. (2003). Stories. Volume 1 3. Tavaldieva G. (2001).
3. Mirvaliev S. O'zbek adiblari. -T.: „[Yozuvchi](#)“, 2000.
4. Xolmirzayev, Sh. *Bodom qishda gulladi*. Toshkent: Sharq, 1985.
5. Xolmirzayev, Sh. *O'n sakkizga kirmagan kim bor?* Toshkent: Yosh gvardiya, 1990.
6. Xolmirzayev, Sh. *Tog'larga qor tushdi*. Toshkent: Fan, 1995.